

MARKSİST EKONOMİ-POLİTİK VE İLETİŞİM DERS NOTLARI IV

Yüksek Kapitalizm

Diyalektik

Nietzsche: "güç istenci" temelinde egemenlik, "toplumsal eylemin" en önemli unsurdur... güç mücadeleleri, nihai olarak değer çatışmalarıdır.

Sonsuz çatışma ve savaşım: insanın insana karşı mücadelesini gelecekte yoğunlaştıracak şey ihracat politikası değil nüfus artışıdır

Değer çoğulculuğu: dünyanın çeşitli değer alanları birbiriyle uzlaşmaz çatışma halindedir...

Egemenlik-ideal tipler

konulan kuralların yasallığı inancına dayanan" akılcı-yasal egemenlik

"çok eski geleneklerin dokunulmazlığına ilişkin yerleşik inanca dayanan" geleneksel egemenlik,

"istisnai dokunulmazlığa, kahramanlığa ya da bir kişinin örnek karakterine ve onun açığa çıkardığı veya buyurduğu normatif örüntülere bağlılığa dayanan" karizmatik egemenlik...

Kapitalizm bir egemenlik sistemidir. Yüksek kapitalizm, "ekonomik güç önemli ölçüde kartellerin, korporasyonların ve bankaların elinde merkezleşmiş olsa da özel/kamu sektörü ayrılığını korunur. Böylece rakip oligarşiler "piyasa rekabeti" yoluyla birbirine karşı kullanılabilir... oysa sosyalizm böylesi bir manevra alanını ortadan kaldıracaktır..."

Değer

"üretim" açısından değil "tüketim" açısından yeniden tanımlar

Piyasa Ekonomisi Kuramını, "bireysel tüketicinin tercihlerinden yola çıkarak oluşturur

Tercihlerin belirlediği amaçları gerçekleştirmek için gereken en iyi araçları seçerek akılcı bir biçimde hareket edilebilir (ideal durum): **marjinalist ekonomi**.

Akılcılık,

eylem iki şekilde akılcı olabilir

Araçsal Akılcılık, Eylemin amaçlarını değil bunları geliştirmek için "en uygun araçların" seçimi ile ilgilidir... Bu durumda "modern kapitalizmi karakterize eden şey, özgür olan emeğin akılcı örgütlenmesidir

Bürokrasi, (teknik) en yüksek verimlilik düzeyine ulaşma yetisine sahip; insanlar üzerinde otorite kullanması için bilinen, biçimsel en akılcı yoldur"

Değer Akılcı, yani değere kimi etik, estetik, dini ya da öteki davranış biçimleri adına başarı beklentisinden bağımsız olarak bilinçli biçimde inanılması ile belirlenebilir...

Seçici yakınlık

Seçici yakınlık: iki toplumsal (örgütlenme) biçim arasındaki "işlevsel uygunluk" ilişkisidir... "bir biçimin öteki üzerinde nedensel üstünlüğüne ilişkin bir iddiada bulunmamak" demektir... İki "araçsal akılcı toplumsal örgütlenme" biçimi olan "kapitalizm" ve "bürokrasi" birbirine seçici yakınlıkla bağlıdır...

Sınıflar, malların üretilmesi ve edinilmesi ile olan ilişkilerine göre tabakalaşırken; statü grupları, özel yaşam tarzlarının yansıttığı gibi malları tüketme ilkelerine göre tabakalaşırlar"...

Kapitalist toplumun 1970'lerde geçirdiği değişimler

Bütün yeryüzünde en "hazır" kârların peşinde koşan bir avuç uluslar üstü şirket malları dağıtıp, yatırım yapması

Kitlesel uluslararası işgücü göçü ile küresel hareketlilik ilişkisi: yoksul göçmenlerin daha ileri ekonomilere akmasıyla ırkçılık ve faşizmin yeniden güçlenmesi

yeni bilgi teknolojilerinin küreselleşmede artan rolü

Siyasetin daha çok kandırma ve manipülasyona dayanır olması (siyasetten "aciz" kalma duygusunu besleyen)

İmalat sanayiinin önemli bir bölümünün, ucuz işgücünün bulunduğu "geri kalmış" dünyada iş yapmaya başlaması

Çevre ülkeler ağır iş koşullarına maruz kalırken özelleştirilen sosyal hizmetlerde kısıntıya gidilmesi

Post-modern söyleyişle "gelecek, şimdi ve daha çok seçenek" demektir...

Geleneksel "sanayi imalatından" kayış

Post-sanayi tüketim kültürüne

İletişim ve Bilgi Teknolojilerine

Hizmet Sektörüne

Finans

Yeni İşletme modeli

Küçük ölçekli

Tek merkezden idare edilmeyen

Çok yönlü

Hiyerarşik olmayan

Piyasaların kurlsızlaşması

Geleneksel sınıfsal bağılıklar zayıflarken; yerel, cinsiyetçi ve etnik kimlikler üstünde güçlü vurgu

KEYNES

Kapitalizmin Liberal kuramcılığı

HAYEK

Büyük Bunalımı çözmek: piyasa kendi kendini dengeye sokan bir sistemdir...

Say Yasası'na karşı çıkış: **arz kendi talebini yaratır**... üretim maliyetlerinin tamamı ürünün satın alınmasına harcanırsa ürünlerin satılmama riskini ortadan kaldır...

Keynes'in yanıtı: mallar ve hizmetler için **"etkili talebi"** toplam ücret ve kârlar oluşturur...

Tasarruf ve yatırımları farklı değişkenler yönetir... Yatırımı, beklenen getiri ve faiz oranı; tasarrufu ise tüketim eğilimi oyuncuların tasarruf ya da yatırım konusundaki kararları belirler.

Tezi için uluslararası finans sisteminin parçalanması ve hükümetlere kendi ekonomi politikalarını oluşturmakta daha fazla "özgürlük" tanınması destek verdi. Böylece Keynes'in "talep yönetimi politikaları" hem örgütsel açıdan uygulanabilir hem de politik açıdan kabul edilebilir hale geldi...

İtiraz Hume'un "paranın miktar kuramının" yeniden canlanması ile geldi: fiyat artışlarına piyasadaki para miktarının artışı neden olur"... Friedman, monetarizmi bu temel üzerine kurarak "bırakınız yapsınlar" geri dönülmesini istedi... **Monetarizm**: hükümetler etkinliklerini para arzını sürekli tutacak biçimde "sınırlandırmalı" böylece piyasa oyuncularının serbest biçimde "özel çıkarlarını izleyebildikleri" istikrarlı bir politika çerçevesi yaratmalıdır. Sıkı para politikaları...

1980'lerin sonu: "piyasa kapitalizminin başarısı" ile Hayek, "bırakınız yapsınlar" karşı çıkar...

Tam rekabet "gerçek dışı koşulları içerir" ... hiçbir tüketici ya da üretici, hiçbir malın fiyatını etkileyemez ve oyuncular geleceğe ilişkin tam bilgi sahibi olamazlar..."

Çözüm: piyasalar düzgün işlemek için tam bilgi sahibi oyunculara dayanmazlar, tersine piyasa bilgi edinmek için etkili yoldur...

Piyasa, malların görelî fiyatlarının "dalgalanması" yoluyla dağılmış bilgileri aktarma işlevi görür. Fiyatlar, "bireysel oyuncuların tercih ettikleri mal ve hizmetleri yansıtır... Bunun nedeni üyelerinden herhangi birinin bütün alanı incelemiş olması değil, onların sınırlı bireysel bakış açılarının yeterince örtüşmesi ve böylece birçok aracı yardımıyla gerekli bilgileri herkese iletmesidir... fiyat sisteminin gerçek işlevi, bilgiyi iletmek için bir mekanizma işlevi görmesidir...

Merkezi planlama kaynakların en iyi biçimde dağıtılmasını sağlayamaz... Ekonomik açıdan akılcı kararların verilebilmesi için gereken ve içsel olarak dağılmış bilgi parçalarını harekete geçirebilecek tek şey merkezsizleştirilmiş bir iletişim sistemi olan piyasadır"...

Krizin nedeni: "kredi sisteminin para yaratmasıyla ortaya çıkan aşırı-yatırım" Keynes ise "kredi-paralı" bir kapitalist sistemin şiddetli bir biçimde istikrarsız olduğunu savunur...

Kapitalizmin Yarını & Modernlik tartışması

Devrimci dönüşüm

Marx'ın deyişyle "katı olan her şeyin buharlaşıp gittiği" bir evrenin parçası olmak... (ekonomi fizik gibi doğa kanunlarına tabi değildir)

Marx, modernliği (burjuva dönemi) "kapitalist üretim biçiminin ve özellikle tuhaf biçimde dinamik ve istikrar bozucu karakterinin hareket yasaları" olarak açıklar... Kapitalizmin "ortaya çıkardığı", (Schumpeter'in "yaratıcı yıkım" dediği) süreçler, bu üretim biçiminin ciddi ve derin ekonomik krizlere yönelik "kronik eğilimiyle" ilişkilidir...

"Sermaye birikimi" ile "ücretli işçilerin sömürülmesi" arasındaki zorunlu bağlantı... Kapitalizm dünyayı yeniden yaratırken, zaman içerisinde, toplumda devrim yapmak için gerekli olan sayıya ulaşacak, gerekli uyumu yaratacak, kendi kendilerini örgütleyecek bir işçi sınıfı yaratır...

Komünist Manifesto: bir üretim biçimi krizi "ya genel olarak toplumun devrimci yeniden inşası ile ya da aşağı sınıfların toplu yıkımı ile" sonuçlanabilir... Dolayısıyla tarihsel materyalizmin "sosyalist devrimin zorunlu olarak olacağını garanti etmesi" gerekmez... bunun "uygulamada olası", politik olarak da "arzu edilir" olduğunu gösterir. Kapitalizmin aşılmasını öngörür...

Post-modernistlerin "açıklık ve çoğulculuğu temsil etme" iddiaları

Post-kolonyal teori: "sermayenin anlatısı" karşısında "cemaatin anlatısı" yer alır. "Sermaye birikimi cemaatlerin yıkımını öngörür"... Modern ulus-devletin geçerliliği, "koruyan ve besleyen ortak öznel bir duygu" olarak "sıhhi ve evcilleşmiş bir cemaat biçimini gerektirir."

Modernliğin reddi

Eleştirel kabul

Giddens, "modernliğin kapitalizm, sanayileşme, gözetim ve savaş" olmak üzere dört kuramsal boyutu vardır; bunlar birbirine "indirgenemez". Kapitalizm "modernliğin genel özelliklerinden sorumlu tutulamaz"... "post-modernlik yerine geç modernliğe giriyoruz"

Beck, sanayi toplumu "yarı-modern" bir toplumdur: gelişmiş bir modernlikte "toplumsal zenginlik üretimine" sistematik "toplumsal risk üretimi" eşlik eder. Bireyselleşme süreci, "modernliğe karşı modern" yani çekirdek aileyi etkiler... Refah devleti "toplumsal eşitsizliklerin kolektif eylem biçimleriyle sonuçlanmasını" önleyebilir...

Çağdaş liberal politik felsefe: belirli ölçüde "eşitlikçilik"... Temel tartışma, toplumsal eşitlik kavramının temel bir rol oynadığı adaletin "içeriğinin" nasıl belirleneceğine ve ilkelerin nasıl meşrulaştırılacağına ilişkindir.

Fukuyama'nın "artık liberal kapitalizme tarihsel olarak uygun bir alternatif olmadığına ilişkin" çıkarsamasının çok geniş bir kabul görmesi...

1997 krizinden sonra ABD Merkez Başkanı Greenspan, "Asya krizinin bir sonucu... ABD'de uygulanan biçimiyle (serbest piyasa kapitalizmi) piyasa kapitalizminin daha üstün bir model olduğunu... artan yaşam standartlarını ve sürekli büyümeyi sağlamada daha büyük vaatlerde bulunduğunu" ortaya çıkardığını ilan etti...

Neo-liberal sağın politikalarının "modernlik" ve "cemaat" sözlerinin arkasına gizlendiği "üçüncü yol": Liberal kapitalist toplumların yapısı temelden sağlamsa toplumsal sorunlar uyumsuz bireylerden kaynaklanır" ...

Tarihin sonu